

Ledencommissie Noord Brabant van Natuurmonumenten organiseerde een avond over Klimaatverandering en de effecten op de natuur.

Op 4 juni organiseerde de Ledencommissie Noord Brabant van Natuurmonumenten een thema-avond over de Klimaatverandering en de effecten op de natuur. De bijeenkomst vond plaats in een gepaste omgeving: het Natuurmuseum Brabant in Tilburg.

De avond werd bezocht door 60 leden van NM en 30 niet-leden. Er waren zelfs mensen uit Roosendaal.

De avond begon met een korte toelichting van de voorzitter over het werk van de commissie en de wijze waarop zij de Brabantse leden vertegenwoordigt bij het werk van Natuurmonumenten o.a. in de Ledenraad, maar ook bij evaluaties en het opstellen van plannen.

Vervolgens gaf Rob Sluijter, senior klimatoloog van het KNMI en toevallig coördinator voor afgegeven codes oranje van die week, uitleg over de veranderingen in het klimaat. Hij toonde met statistieken over lange periodes aan dat de mens grote invloed heeft op de opwarming van de aarde. Tussen 1850-2010 nam de temperatuur wereldwijd toe met 0,9 graden. Daarvan werd 0,5 graden veroorzaakt door de mens. In de Bilt steeg de temperatuur de vorige eeuw met 2 graden. Dat is tweemaal zo snel als wereldwijd! Het aantal relatief warme dagen in alle seizoenen in Nederland steeg tussen 1900-2010 van 20 naar 60 dagen.

Het KNMI heeft 4 klimaatscenario's gemaakt, waarbij de temperatuur tot 2085 stijgt met 1,5 - 3,5 graden ten opzichte van 1981-2010. Welk scenario het zal worden is nog niet te voorspellen, maar het hoge scenario is niet uit te sluiten! Hogere temperaturen leiden ertoe dat het groei- en bloeiseizoen langer wordt en dat leidt bij mensen tot meer allergiedagen.

Hij vertelde ook dat we steeds meer te maken krijgen met extremen: extreme regenbuien, droogteperiodes en jaarlijkse neerslagtekorten. De zeespiegel stijgt mondiaal steeds sneller: in de vorige eeuw 2 mm/jaar en inmiddels met 4 mm/jaar. De zeespiegel van de Noordzee steeg de vorige eeuw iets minder snel: met 1,8 mm/jaar en de prognose is een stijging tussen 2 – 10 mm/jaar wat neerkomt op een totale stijging van 17- 82 cm in de periode 2019 - 2100. Opvallend was dat sinds 1960 de windsnelheid en het aantal stormen boven land in Nederland zijn afgenomen vanwege de toegenomen bebouwing en begroeiing.

Tweede spreker was Peter Voorn, senior ecooloog bij Natuurmonumenten. Hij vertelde over de effecten van de klimaatverandering (droogte en warmer) op de natuur. Als gevolg van het warme weer (verdamping) ontstond een enorme waterbehoefte bij de landbouw. De Brabantse 20-30.000 beregeningsputten pompten samen in een paar maanden tijds 125 miljoen m³ ondiep grondwater omhoog. Vooral daardoor daalde de grondwaterspiegel in de omgeving van natuurgebieden en viel in Hoog-Nederland 60-80 % van alle midden- en bovenlopen van beken, sloten, vennen, poelen helemaal droog!. Veel soorten kregen het moeilijk o.a.: Klokjesgentiaan, Gentiaanblauwtje, Heivlinder, Kommavlinder, Bronlibel, Hoogveenglanslibel, Levendbarende hagedis, Wulp, Speerwaterjuffer (verdwenen?), Medicinale bloedzuiger.

V.w.b. de toekomst: "Noordelijke koele" soorten verplaatsen zich uit Nederland naar minder warme, nattere streken (o.a. Spotvogel, Korhoen, Veenhooibeestje, Rode vuurvlinder, Noordse zegge, Lavendelheide), niet warmte bestendige niet mobiele soorten zullen kunnen verdwijnen (zowel flora als fauna), andere soorten uit warmere streken (exoten) verschijnen hier (Bijeneter, Kl. zilverreiger, Koninginnepage, Keizermantel, Vuurlibel, 700 planten toegenomen, 190 zuidelijke soorten verdubbeld, (Korst-)mossen).

Exoten zijn niet allemaal welkom: ze woekeren soms en verdringen andere soorten.

Door vervroeging van de seizoenen komen sommige dieren in de problemen: voedsel komt te vroeg voor in Nederland nestelende trekvogels.

Zachte winters leiden tot betere condities voor IJsvogel, Kerkuil, Roerdomp, Teken, Zwijnen, maar anderzijds tot het wegblijven van o.a. Taigarietgans, Bonte Kraai, Grote Zaagbek, Kramsvogel, Pestvogel. Sommige trekvogels trekken minder ver: Kraanvogel, Gans

Hij toonde beelden van de gevolgen van watertekorten op vennen, beken, hoogveen. Die zullen nog meer ontstaan doordat de landbouw een langer groeiseizoen (2 maanden!) gaat krijgen met bijbehorend groter grondwatergebruik. Hij liet ook een idee zien om het probleem van lege beken te voorkomen. Bekken die nu nog recht en overgedimensioneerd zijn, weer bochtig en ondieper maken met bovenin een breed getrapt overstromingsprofiel, een voor hoog water en een voor extreme regenval. In droge periodes blijft er dan langer water in het kleinere zomerbed staan en in natte periodes stroomt het minder snel weg. Dat kan conflicten opleveren met de landbouw/veeteelt die vaak een lage grondwaterstand willen.

Het is de combinatie van structurele verdroging, klimaatopwarming, hoge stikstofdepositie, toenemend grondwaterverbruik die ons grote zorgen baart.

Juist een optimale waterhuishouding is onder dit soort zware milieu- en klimaatstress het beste vangnet voor een natuurgebied om te overleven en zich zo goed mogelijk aan te passen aan een veranderende dynamische omgeving.

Het was een leerzame maar ook verontrustende avond. De natuur heeft het niet makkelijk en het verminderen van alle bedreigingen zal veel inspanningen vergen van alle geledingen in de samenleving: overheid, bedrijfsleven, agrarische sector en alle burgers.

21 juni 2019

Wim Hoogveld